

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра етнології і археології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Етнодемографія населення Українських Карпат

Освітня програма 032 Історія та археологія

Спеціальність 032 Історія та археологія

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 13 від “28” червня 2023 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Етнодемографія населення Українських Карпат
Викладач (-і)	Боян-Гладка Світлана Петрівна
Контактний телефон викладача	+38097 921 07 19
E-mail викладача	svitlanka12@gmail.com
Формат дисципліни	Лекційні, семінарські, індивідуальні завдання. Самостійна робота у широкому вимірі персональних практик студента
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС (90 год.)
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/index.php?mod=course&action=ReviewOneCourse&id_cat=47&id_cou=5439
Консультації	відсутні
2. Анотація до курсу	
<p>Навчальна дисципліна “Етнодемографія населення Українських Карпат” має важливе значення для розуміння бакалавром етнічних і демографічних процесів в Україні. Дисципліна вивчає особливості етнічного відтворення українців на різних етапах їх етнічного розвитку, динаміку чисельності населення, сучасну етнодемографічну ситуацію в Україні. В основі наукової дисципліни лежить пізнання українського народу, його походження, і етнічного розвитку, традиційної культури, закономірності розселення та динаміки чисельності, а відтак сучасного демографічного стану. Дисципліна досліджує зміни кількісного складу етносів, їх статевовікову структуру, народжуваність, смертність, міграцію та розміщення етнічних груп на території Карпатського регіону; вивчає актуальність проблеми дослідження сучасної етнодемографічної ситуації в Україні, особливості динаміки чисельності народів нашої держави на зламі століть. Курс “Етнодемографія населення Українських Карпат” розроблено із врахуванням новітніх досліджень етнодемографічної ситуації світу.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета: ознайомитися з етнодемографією як навчальною дисципліною, її методологічними підходами і методами аналізу та етнодемографічними процесами і структурою населення Українських Карпат.</p> <p>Завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • подати студентам системний виклад матеріалу курсу „ Етнодемографія населення Українських Карпат”; • дослідити етнодемографічні процеси в Карпатському регіоні; • проаналізувати переписи населення, їхнє значення; • показати процес зростання населення в Українських Карпатах в XIX – XX ст.; • охарактеризувати динаміку народжуваності і смертності; • проаналізувати етнічний склад населення Українських Карпат XX ст., етнодемографічну статистику, етнодемометрію, етнодемографічні коефіцієнти; • використовувати здобуті знання на практиці. <p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • передбачений програмою матеріал і на його основі набути необхідних вмінь та навичок щодо етнодемографічних явищ, його взаємозв’язок із загально історичними процесами; • сучасний етнічний склад України; • історичні типи відродження населення; • динаміку народжуваності, тривалості життя, смертності в Україні; • кількісний аналіз і вимірювання етнодемографічних процесів і структур України і країн Європи; • сучасний стан вивчення етнодемографії населення Карпатського регіону. <p>вміти:</p>	

- характеризувати основні етапи етнодемографічної історії Українських Карпат;
- аналізувати переміщення населення в окремі історичні періоди;
- робити диференційований порівняльно-історичний аналіз етнодемографічного розвитку України і сусідніх країн;
- аналізувати джерела та праці видатних дослідників в галузі України і Європи;
- користуватися картою України і Європи, позначати основні центри та територіальні межі проживання різних етнографічних груп;
- використовувати здобуті знання на практиці.

4. Результати навчання (компетентності)

У результаті вивчення курсу „Етнодемографія населення Українських Карпат” студент має набути таких

компетенцій:

- ознайомлення з етнодемографією як навчальною дисципліною, її методологічними підходами і методами аналізу;
- вивчення етнодемографічних процесів в Карпатському регіоні;
- дослідження структури населення Українських Карпат;
- знання основних методів етнології, ознайомлення із специфікою методики збору польових етнологічних матеріалів, яка охоплює спостереження, усне опитування, письмове опитування (анкетування), інтерв'ю;
- володіння методикою етнологічних досліджень, що охоплює методи аналізу: порівняльно-історичний, типологічний, комплексний, компонентний (системний), реконструктивний;
- виявлення основних факторів, етнічних, культурних, соціальних та політичних цінностей, що спричиняють окремий культурний і політичний процес, їх історичну ретроспективу;
- конкретне та предметне висвітлення суті питання чи проблеми під час викладання;
- пошук найбільш оптимальних та ефективних методів подачі інформації, фактологічних матеріалів відповідно до проблеми, що вивчається.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
VIII	032 Історія та археологія	IV	вбірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Предмет і завдання етнодемографії. Проміжний характер етнічної демографії в системі суспільних наук. Народ (етнос) як об'єкт етнічної демографії.	лекція	Прибиткова І.М. Основи демографії: Посібник. К., 1997. Яніцька С. Демографічне становище українського села (80-ті - 90-ті рр. XX	2	-	Впродовж семестру

Зв'язок етнодемографії з іншими науковими дисциплінами		ст.) // Історія в школі . 1998. №12. с. 14-17.			
Історія становлення та розвитку етнодемографічних знань в Україні. Формування етнічної демографії як науки.	лекція	Заставний Ф. Географія України. Львів, 1994. Копчак С. Етнічна структура та міграції населення Українського Прикарпаття: статистико-демографічне дослідження / С. Копчак, В. Мойсеєнко, М. Романюк. Львів, 1996.	2	-	Впрод овж семест ру
Категорії, методи і джерела етнодемографії. Категорії і понятійний апарат етнодемографічної науки.	лекція	Чирков О., Винниченко І. Етнодемографічний розвиток України: історія, сучасність, перспективи. Сучасність. 2000. № 7-8.	2	-	Впрод овж семест ру
Антропологічні типи населення Карпатського регіону. Історія расових класифікацій народів Європи. Розмежувальні ознаки. Типи і локальні варіанти.	лекція	Приходнюк О.М. Етнічна мозаїка середньовічної України // Етноси України: Альманах 2000. Етнополітика: освіта і культура . К., 2000. Піскунов С. Відтворення населення України: етнічний аспект // Етнонаціональний розвиток України та стан української етнічності в діаспорі. Матеріали п'ятої міжнародної науково-практичної конференції. Ч. 2. 22-25 травня 1997. К. Чернівці, 1997.	2	-	Впрод овж семест ру
Динаміка чисельності населення Карпатського регіону. Перші переписи населення та їхнє значення.	лекція	Копчак С. Етнічна структура та міграції населення Українського Прикарпаття: статистико-демографічне дослідження / С. Копчак, В. Мойсеєнко, М. Романюк. Львів, 1996.	2	-	Впрод овж семест ру
Міграція населення XIX – XX ст. Зростання населення в Карпатському регіоні XIX – XX ст. Причини динаміки міграції. Переміщення	лекція	Копчак С. Етнічна структура та міграції населення Українського Прикарпаття: статистико-демографічне	2	-	Впрод овж семест ру

населення під час Першої Світової війни.		дослідження / С. Копчак, В. Мойсеєнко, М. Романюк. Львів, 1996.			
Етнодемографічні питання у демографічних дослідженнях в Україні XVIII – першої половини XIX століття. Формування вітчизняної етнодемографічної думки у XIX – на початку XX ст. Остаточне виділення етнічної демографії як окремої галузі знання. Етнодемографічні дослідження 60-х – 90-х років XX ст.	семінар	Прибиткова І.М. Основи демографії: Посібник. К., 1997. Мурамцева Ю.І. Демографія. К., 2009	2	1-5	Впродовж семінару
Методи етнодемографічних досліджень. Джерела і матеріали етнічної демографії.	семінар	Копчак С. Етнічна структура та міграції населення Українського Прикарпаття: статистико-демографічне дослідження / С. Копчак, В. Мойсеєнко, М. Романюк. Львів, 1996.	2	1-5	Впродовж семінару
Облік населення в Україні в період Австро-Угорщини. Систематична реєстрація народжень і смертей.	семінар	Наулко В., Чорна Н. Динаміка чисельності і розміщення українців у світі (XVIII - XX ст.)// Народна творчість і етнографія. 1990. № 5. Наулко В. Динаміка етнічного складу населення України в XX столітті// Здоров'я та відтворення народу України. К., 1991.	2	1-5	Впродовж семінару
Міграційні процеси в період Другої Речі Посполитої. Зрушення населення під час і після Другої Світової війни. Причини і характер сучасних міграційних процесів.	семінар	Етніціональні процеси в Україні: історія та сучасність / За Ред. В.І. Наулка. К.: Голов. спеціаліз. ред. літ. мовами нац. Меншин України, 2001. 424 с	2	1-5	Впродовж семінару
Етнічні аспекти та чинники народжуваності і смертності в Україні. Проблематика вивчення народжуваності та смертності. Фізіологічні чинники народжуваності. Етнічні аспекти шлюбно-родинних	семінар	Піскунов С. Етнічна диференціація народжуваності і плідності в Україні в 1959- 1989 рр.// Демографічні дослідження. К., 1997. Вип. 19.	2	1-5	Впродовж семінару

чинників народжуваності. Шлюбність, дітність, розлучення. Потреба в дітях та її етнічні аспекти.					
Сучасні проблеми народжуваності та політика народонаселення. Біологічні та географічні чинники смертності. Соціальні чинники та етнічні аспекти хвороб. Культурно-побутові особливості харчування та його порушення. Етнічні аспекти військових втрат та інших насильницьких смертей.	семінар	Яніцька С. Демографічне становище українського села (80-ті - 90-ті рр. ХХ ст.) // Історія в школі . 1998 №12 с. 14-17. Дуткевич Д. Живий місток між народами // Політика і час. 1993. №7. С. 10-11.	4	1-10	Впродовж семінару
Етнічний склад населення Карпатського регіону. Сучасний етнічний склад України. Неоднорідність сучасного етнодемографічного складу населення Українських Карпат. Процес консолідації сучасного етнонаселення Карпатського регіону	семінар	Пирожков С. Демографічна катастрофа: де ж вихід? // Вітчизна. 1996. №11-12. С. 96-101.	4	1-10	Впродовж семінару
Етнодемографія як наука: предмет і завдання. Міждисциплінарні зв'язки етнодемографії.	СР	Прибиткова І.М. Основи демографії: Посібник. К., 1997. Мурамцева Ю.І. Демографія. К., 2009	10	1-10	Впродовж семестру
Історичний розвиток етнодемографії як науки. Категоріальний апарат науки.	СР	Чирков О., Винниченко І. Етнодемографічний розвиток України: історія, сучасність, перспективи. Сучасність. 2000. № 7-8.	10	1-10	Впродовж семестру
Антропологія населення Карпатського	СР	Приходнюк О.М. Етнічна мозаїка середньовічної України // Етноси України: Альманах 2000. Етнополітика: освіта і культура . К., 2000.	10	1-10	Впродовж семестру
Міграційні процеси в Карпатському регіоні ХІХ – початку ХХІ ст.	СР	Копчак С. Етнічна структура та міграції населення Українського Прикарпаття: статистико-демографічне дослідження / С. Копчак, В. Мойсеєнко, М. Романюк. Львів, 1996.	10	1-10	Впродовж семестру

Біологічні та географічні впливи на етнодемографію українців Карпат	СР	Наулко В.І. Етнічний склад населення Української РСР. К., 1965.	10	1-10	Впродо вж семестру
Соціально-економічні та культурно-побутові впливи на розвиток населення Карпат	СР	Наулко В. Динаміка етнічного складу населення України в ХХ столітті// Здоров'я та відтворення народу України. К., 1991.	10	1-10	Впродо вж семестру
6. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу	Поточне оцінювання студентів відбувається за 5-бальною шкалою у випадку усних виступів на семінарських заняттях із подальшим накопиченням балів задля заліку. Найменшою для заліку може бути кількість балів 50, найбільшою – 100. У такий спосіб оцінюються усі різновиди індивідуальної та самостійної роботи, яка може також оцінюватися за 10-бальною шкалою, в залежності від рівня складності завдань				
Вимоги до письмової роботи	Письмова робота оцінюється за 10-бальною шкалою. До письмових робіт відносяться також будь-які інші види не аудиторної роботи, котрі передбачають написання самостійного авторського твору. У такому випадку вони оцінюються за 5-бальною шкалою				
Семінарські заняття	Виступи на семінарських заняттях оцінюються за 5-бальною шкалою. Активна всестороння участь на занятті може оцінюватися у один додатковий бал				
Умови допуску до підсумкового контролю	Допуск до підсумкового контролю передбачений за умов відсутності жодної заборгованості за лекційні і семінарські заняття та наявності не менше 50 балів, зароблених у різний спосіб під час практичних занять. Заборгованість ліквідується у часі консультативних годин викладача, відповідно до встановленого з ним графіка та форм відпрацювання, які носять індивідуальний для кожного студента характер				
7. Політика курсу					
<p>Для успішного проходження курсу та складання контрольних заходів необхідним є вивчення навчального матеріалу за кожною темою. Специфіка курсу здебільшого передбачає оволодіння основним понятійним апаратом в галузі проблем етнічної демографії населення Карпат. Кожен студент повинен ознайомитися і дотримуватись Положення про академічну доброчесність Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Статуту і Правил внутрішнього розпорядку Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Зокрема, для успішного засвоєння навчального матеріалу студент зобов'язаний:</p> <ul style="list-style-type: none"> – не запізнюватися на заняття; – не пропускати заняття, а в разі хвороби надати довідку; – самостійно вивчити матеріал пропущеного заняття; – конструктивно підтримувати зворотній зв'язок на всіх заняттях; – брати активну участь у навчальному процесі; – своєчасно і акуратно виконувати завдання для самостійної роботи; – відключити мобільний телефон під час занять; – бути терпимим і доброзичливим до однокурсників та викладачів; – участь у контрольних заходах (поточний контроль, модульний контроль, контроль самостійної роботи; підсумковий контроль); <p>– будь-яке копіювання або відтворення результатів чужої праці, якщо тільки робота не має груповий формат, використання завантажених з Інтернету матеріалів кваліфікується як порушення норм і правил академічної доброчесності та передбачає притягнення винного до</p>					

відповідальності, у порядку, визначеному чинним законодавством та Положенням про академічну доброчесність Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

8. Рекомендована література

- Дуткевич Д. Живий місток між народами // Політика і час. 1993. №7. С. 10-11.
- Заставний Ф. Географія України. Львів, 1994.
- Копчак С. Етнічна структура та міграції населення Українського Прикарпаття: статистико-демографічне дослідження / С. Копчак, В. Мойсеєнко, М. Романюк. Львів, 1996.
- Наулко В. Динаміка етнічного складу населення України в XX столітті// Здоров'я та відтворення народу України. К., 1991.
- Наулко В., Чорна Н. Динаміка чисельності і розміщення українців у світі (XVIII - XX ст.)// Народна творчість і етнографія. 1990. № 5.
- Наулко В. Динаміка етнічного складу населення України в XX столітті// Здоров'я та відтворення народу України. К., 1991.
- Прибиткова І.М. Основи демографії: Посібник. К., 1997.
- Приходнюк О.М. Етнічна мозаїка середньовічної України // Етноси України: Альманах 2000. Етнополітика: освіта і культура . К., 2000.
- Чирков О., Винниченко І. Етнодемографічний розвиток України: історія, сучасність, перспективи. Сучасність. 2000. № 7-8.
- Яніцька С. Демографічне становище українського села (80-ті - 90-ті рр. XX ст.) // Історія в школі . 1998. №12. с. 14-17.

Викладач

Боян-Гладка С.П.